

חילזון בתלנוף

תורות לאביאם סלע, נודע לעולם כולו על קיומו של בסיס חילהאוויר תלנוף. השם מתפרסם מדי יום בעיתוני ארצות-הברית והעולם.

אצלי זה מעורר זיכרונות ישנים מאוד. כי תלנוף היתה במשך כמה חודשים הבית שלי.

בעיקבות הפלישה המצרית לארץ, באמצע מאי 1948, הועבר הגדוד שלי מחזית לטרון דרומה. נשלחנו לשר לפעולה, לכיבוש הכפרים הערביים באזור יבנה-באר טוביה, ואחרי ימים ארוכים של חוסר-שינה נסענו כשיירה לרכיבה למחנה החדש שלנו. לא ידענו אף את שמו.

סלע

את ההכרה הראשונה עם תלנוף עשיתי כלילה, בנסיבות מיר חרות. היינו כולנו עייפים עד מוות. המחלקה שלי נסעה כי טובוס השלישי או הרביעי כי שיירה. נרדמתי בעמידה, כמו סוס. הגענו לשער של מחנה, ושם עצרנו. חיכינו וחיכינו, ושם רכב לא זו. לבסוף יצאנו מה אוטובוס לראות מה מתרחש. הסתבר כי נהג האוטובוס הראי שון נרדם לפני השער.

תלנוף היה אז מחנה בריטי עובד ומוזנח. הקציבו לנו כמה צריפים, וניקינו אותם ואת סביבתם. בהדרגה התמלא המחנה חיים. כעבור זמן-מה הגיעו האנשים הראשונים של חילהאוויר החדש, ושוכנו באחת מפילות המחנה.

שנאנו אותם ממש ראשון. הם היו מטופחים, אריסטוקרטים, בעוד שאנחנו היינו מוזהמים (די כוונה, מתוך שוויץ) ועשינו את העבודה השחורה. כשנו את עצמנו נציגי חילהאוויר הרפוק של כל היינז פוגשים, מול ביהתפנסים של המחנה המודרנית. היינו פוגשים אותם כשק"ם על המחנה, ולא פעם הפתחו בינינו מריבות קולניות, בייחוד אחרי שתיית קבוק אחד או שניים של בירה — משקה שלא הם ולא אנחנו הורגלנו אליו. קראנו להם בלשון רבים — חילזונות.

אחר כך נפוצה שמועה שחילזונות לבני-חונות האלה יש כילות. לנו לא היו, והיתושים אכלו אותנו בלילות. התפתח ספורט חדש: לחשוב את הכילות של חילהאוויר.

איני מודה שהשתתפתי בזה, אבל כעבור יומיים היתה לי כילה מעל למיטתי. היא נשארה ברשותי עד לפצעי, כעבור חצי שנה. תלנוף היתה לי לבית. יצאנו ממנה לכל הקרבות של הדרום, וחזרנו אליה אחרי כל מיכצע כשימחה וברינה. ישבתי כמה שעות בכאאלב שליד השער, אחרי שהסתלקתי הביתה ל-24 שעות, כמקאלב לי פניה חמה. קיבלתי.

הכנתי לי פינה חמה. תפסתי חרוון קטן, שבו היה מקום רק לשניים. לשם הבאתי את כל הרכוש שאספתי במשך המלחמה: כסא שגננתי כרחובות מקפה שגבה מאיתנו מחירים גבוהים מדי, כורסה שכשכשתי בכפר נטוש, סירפיה של ספרים על ענייני-צבא שהבאתי בהדרגה מן הבית, ארון שסירדתי לי, ובו הבגדים שאידיגנתי לי במשך חודשי השנות בעזרת ידידים-אפסנאים. על הקיר תליתי תמונה אחת או שתיים.

פעם בא המג"ד לסייר בדחריהמגורים שלנו. זה היה צ'רה, הוא צבי צור, שהתפרסם עכשיו כחבר ועדת-הבירור. ליווה אותו מפ" קד-הפלוגה. כשהגיעו לחדר שלי, אמר המג"ד למ"פ: "אה, זה החדר שלך?"

"לא, אמר המ"פ, זה החדר של אורי אנברני". הייתי אז טוראי.

בתלנוף פקד עליי צ'רה אישית לגלח את הזקן הראשון שגידלתי. שם עורתי לפרוק כלילות את מטוסייהמסרשמיט הגרמניים הראשונים שבאו מצי'סלובקיה. שם וכתה פלוגתי בתואר "שועלי-שימשון". שם כתבתי את רוב החומר שכינסתי לאחר-מכן בספר בשדות פלשת. שם ניהלתי כמה רומאנים (לא כולם מוצלחים) עם חיילות הגדוד. בקיצור, יש לי הרבה זיכרונות מהמקום הזה.

עכשיו רגשותיי מהולים. איני בטוח אם הפירסומת הפיתאומית מוסיפה למקום כבוד. על כל פנים, זה כבר לא נוגע לגיבעתי. זה כולו העסק של החילזון בלשונ-רביים. שיאכלו אותה.

עובדה מכרעת

לפני כמה ימים, בעת ביקורי בארצות-הברית, התארחתי בביתו של הרופסור, ששמו נשמע לי מוכר. במהלך השיחה נזכרתי מדוע: זה היה פרום מכלני-ערום הראשון שבהלף שלייד הקנאים המוסלמיים אחריו, והוחזק בשבי במשך זמן רב מאוד.

לנתי באותו לילה בביתו, וכמשך שעות ארוכות שוחחתי איתו ועם אשתו על כלוננו. הם חזו בה כשלושים שנה, ולמישפתחו היו קשרים עם ארץ זו גם בשנות הדרורות הקודמים.

זה היה ערב של נוסטלגיה. השווינו נופים מוכרים ואנשים שהיכרנו, ביכינו את לבנון היפה שאכרה, את "פאריס של המזרח התיכון".

לא חקרתי את האיש על החוויה הקשה שעברה עליו. הרגשתי שאינו שש לדבר על כך.

עיסקת-הגשק עם איראן, עמדה שאלה חמורה מאוד לפני הדרג המדיני כארצות-הברית וגם בישראל? האם יש לשליטי איראן השפעה על ארצות-הברית בלבנון?

הדבר נזון בהתייעצויות רבות, והיו דיעות לכאן ולכאן. לא היתה מסקנה בטוחה לכאן או לכאן. וזה מוזר.

אחרי שמארחי שוחרר מן השבי, הוא תושאל כלי פסק ארוכות על-ידי המודיעין האמריקאי. בדוח של הפרשה בוי ספק ארוכות שובני העבירו את האיש לאיראן. משמע שוקנאים בלבנון פעלו על פי פקודות איראניות, וסרו למרות המישטר בטהראן.

אם כן, כיצד זה לא ידעו על כך הדרגים העליונים בארצות-הברית והישרדי העולה על דעתו הוא שהעובדה הזאת לא

ההסבר היחיד העולה על דעתו הוא שהעובדה הזאת לא

נמסרה כלל לדרג העליון של כהילת-המודיעין האמריקאית, אלא נתקעה אישם בצניורות הבירוקרטיה המודיעינית. היא לא הגיעה לידי הנשיא ויועציו. מובן שלא נמסרה גם לישראל.

הבו לי אויבו

אנו זקוק באופן רחוף לאויבינו. יכול מישוה לטעון כי וויקא כאלה יש לי בשפע. אבל אני זקוק לאויבי מסיים.

התיקשורות המודרניות דומה לתיבת-נח. באים אליה זוגות וזוגות, קיים הכלל הקדוש של האיוון, איראפשר להביא אדם אחד שישמיע את דעתו. קודש של הצמיד אליו שני, שישמיע דיעה הפוכה.

כך נוצרו צמידים פוליטיים, שחכיהם תלויים זה בזה. למשל: יצחק שמיר ושימעון פרס. אם מרבר אחד, צריכים להביא את השני.

או עזר וייצמן ומשה ארנס. או גאולה כהן ושולמית אלוני. אלהים בכבודו וכעצמו זיווג אותן. שתי נשים. שתיהן תוקפניות. שתיהן מייצגות דיעות קיצוניות והפוכות. זוג נשים התיקשורתיות.

יוסי שריד משופע ביריבים טבעיים. הוא יכול להופיע מול רפאל איתן, מול אהוד אולמרט (שהוא ידירו בחיים), ובאחרונה גם מול גאולה כהן. כמו ג'וקר במישחק-דרומי, הוא מתאים לכל קומבינציה.

לי אין. מדי פעם מטלפנים אליי בשם כליתיקשורת זה או אחר ושואלים אותי מי יכול להופיע מולי. הם מתחבטים. אני מתחבט. לא נמצא פיתרון של קבע.

אז אם אישם ישרון הוא אדם עצמו כיריבי — שיקום: אני זקוק לך; אין לי חיים תיקשורתיים בלעדית;

בתו של קרליבך

כאשר התארחתי בשבוע שעבר במסיבת-ההקוקטייל הענקית שערך מעריב לרגל שינוי תבניתו, ניגשה אליי אשה צעירה וחיונית והציעה את עצמה: "לשמי תקומה מנרל, ואני בתו של עזריאל קרליבך".

הצתי את ידה כשימחה רבה. היתה לי ההרגשה שנסגר מעגל. עזריאל קרליבך היה עיתונאי מחונן ביותר, וגם שנוי מאוד במחלוקת. היחסים בינו ובניו היו בעייתיים מאוד-מאוד.

לאחרונה את קרליבך אישית כאשר כשהו כיהן כעורך דיעות אחרונות. או עורך התפעלות ושפנה, כאשר ניהל מערכת התקפה קיצונית ביותר נגד אישים שונים שעוררו את חמתו, כגון רב יוסף.

עקבתי רק מרחוק אחרי הפושש שערך במערכת ידיעות אחרונות, כאשר קם באחד הימים ופרש מהעיתון, יחד עם כמעט כל חבריהמערכת, וייסד את מעריב. זה היה בימי מילחמת-העצמאות, ודעתו היתה נתונה לעניינים אחרים.

באפריל 1950 רכשתי מידי אורי קיסרי את העולם הזה. לפני כן הציע קיסרי את השבועון למכירה לכמה גורמים, ובניהם גרשום שוקן מהארץ ועזריאל קרליבך ממעריב. שניהם היסטו, ואני קפצתי על המציאה. הקרמתי אותם. יתכן שקרליבך כעס.

למרות זאת נוצרו או יחסים טובים בינינו. איני זוכר מי ערך כינוי את ההיכרות, אך כראשית של ה-50 הציע לי קרליבך הניצו: להעביר חלק מן הבעלות על העולם הזה לידי מעריב, תמורת תשלום גבוה. לפי הצעה הייתי צריך להמשיך ולכתוב כעורך השבועון, בצורה בלתי-תלויה לחלוטין.

זאת היתה הצעה מפתה מאוד. מעריב היה העיתון הנפוץ ביותר במדינה, בעל עצמה ככלכלית רבה. ואילו העולם הזה היה אז, כמו היום, עיתון עני, שלא קיבל מעולם גרוש מאיש והוא חי וקיים בזכות קוראיו.

ניהלנו משאומתן והתקרבונו לסימו המוצלח. ברגע האחרון ממש נדלקה בראשם נורה אדומה, קול פנימי אמר לי: היתה איש דומינאנטי כמו קרליבך לא יניח לך, כסופו של דבר, להיות ע"ש מאי באמת. והרי המטרות שאותן בא העולם הזה לשרת רחוקות מאד מהשקפתו של קרליבך וחבריו, שנקטו קו לאומני עיקבי. לכך הודעתו לקרליבך שאלה מורה לו על הצעתו ומעריך אותה, אך שהחלטתי שלא לקבלה.

נראה כי קרליבך התרגז מאוד על תשובה זו. הוא לא היה רגיל להיתקל בסירוב. כעבור זמן-מה, כאשר ערכנו בשיתוף עם מיפעל-תעשייה וחרות-פרסים גדולה, ערך עליה קרליבך התק" פת"מחץ בטורו האישי, תחת הכותרת "פרסי-טיטוציה".

התאפקתי אז. אבל ב-1955 קרה משהו הרבה יותר חמור. ניהלנו אז מערכה גדולה — מערכת-הגילויים הגדולה הראשונה בתולדות העיתונות הישראלית. נושאה-הסדרה היה המישטר של אבא חושי בחיפה — דיקטטורה אישית של ראשי-העירייה, שהטיל את חיתתו על עירו כאמצעים של שוחד וטרור. המערכה נגד "חושית-טאן" הגיעה למימדים קיצוניים ביותר. חושי הפעיל נגרדנו אמציה-הפחדה, ואסר על הקיוסקים בחיפה למכור את השבועון.

ראש צוות העולם הזה בחיפה התהלך או כשהוא חוגר אקרת. בשיא המערכה הונחה פצצה במערכת. פצצה שניה התפוצצה בכית-הדפוס שלנו. פועל נפצע, וחששנו לביטחון כולנו.

או פירסם קרליבך מאמר, שבו החשיד אותנו ככך שהגחנו את הפצצות בעצמנו, כדי לעשות פירסומת לעצמנו.

זה הגדתי את הסאה. ענית לו במאמר שנשא את הכותרת: "המיקצוע: נבל". נרמה לי שמעט מאמרים מפרי עטי היכו גלים כמו זה.

התוצאה היתה מילחמה לחיים ולמוות בין מעריב והעולם הזה. הצהרון הטיל עלינו חרם טוטאלי, ואילו אנחנו השבנו מילחמה שוערה. זה נמשך עד מותו של קרליבך.

החרם החרצודי נמשך גם לאחר מכן, ורק כעבור שנים רבות, בימי הנהגתו של שלום רוזנפלד כעורך מעריב, ואחרי בחירתו לכנסת, החלה נורמל-זציה הדרגתית בין שני הע"י תונים. כל זה הוא נחלת העבר.

הזמנתי למסיבת מעריב היא את עלית דור חדש ממעריב, וכראש עירו דינסצ'ק, איש הדרו השני. באתי למסיבה כדי להגיב על מהווה זו.

אמרתי לבתו של קרליבך: "מעבר לכל המחלוקת, תמיד הע"י רכתי את אביך כעיתונאי גדול. תשובתה: גם הוא ראה כך עיתו" נאי גדול".

אחרי האורחים הוותיקים, שראה את הפגישה, העיר: "אחרי שראיתי אותך פה, במסיבה של מעריב, אני מתחיל להאמין שבאחד הימים ינאם יאסר ערפאת בכנסת".

מה מזכיר המזכיר

באחרונה הסתובב בארץ הקרוי בכליתיקשורת. מזכיר צבא-היבשה של ארצות-הברית.

זה מוזר. למי מזכיר המזכיר מה? האם זקוק הצבא ללבלר עליון?

הדבר מזכיר לי את אמירתו המפורסמת של המצביא הבריטי הדרגול, רוכס ולינגטון, שנואש מריבוני הניירת בצבאו והזהיר את קציניו: "חיילים צריכים להילחם, לא לכתוב".

מובן שהמזכיר אינו מזכיר. הוא שר. במישטר האמריקאי, כמו במישטר הבריטי, מלבד זכרי-החוק, החולש על כל הכוחות המזוינים, יש שרים לחילה-יבשה, לחילה-ים ולחילה-אוויר.

תוארו הנכון של האיש הוא, "השר לענייני צבא-היבשה". כבר בימים הראשונים של כהונתם כעורך העולם הזה פתחת במאבק על שינוי השמות לגבי תוארים זרים. מדינת-ישראל היתה עריין צעירה, ועל כן היה קשה לעיתונאים להדביק לבעלי-תפקידים זרים את התוארים שנוצרו בישראל. דובר על "מיניסטר החוץ" הצרפתי, ולא עלה על הדעת להדביק לגנרל אמריקאי את התואר "אלוף".

ואילו אנחנו הנהגנו את העיקרון שהתוארים הישראליים החדשים — "שר", "אלוף", "נגיד" וכו' — אינם בעלי הות לאומית. כדי שקורא ישראלי יבין את תפקידה ממעמדה של אישיות זרה, יש להשתמש באתם התוארים גם לגביה. כלומר: "שר-החוץ האמריקאי" ולא "מזכיר-המדינה האמריקאי", "ראש-הממשלה הגרמני" ולא "הקאנצלר הגרמני" (או "לכלר-הברית הגרמני", על פי תירגום מרויך של תוארו).

במרוצת הזמן התקבל העיקרון הזה בכל כליתיקשורת הישראלית, כמו שאר החירושים העיתונאיים של העולם הזה. אך מדי פעם יש מין רצידיב סנובי, ואז שוב מדברים על "מזכיר המדינה" על "מזכיר צבא-היבשה".

למרות זאת נוצרו או יחסים טובים בינינו. איני זוכר מי ערך כינוי את ההיכרות, אך כראשית של ה-50 הציע לי קרליבך הניצו: להעביר חלק מן הבעלות על העולם הזה לידי מעריב, תמורת תשלום גבוה. לפי הצעה הייתי צריך להמשיך ולכתוב כעורך השבועון, בצורה בלתי-תלויה לחלוטין.

זאת היתה הצעה מפתה מאוד. מעריב היה העיתון הנפוץ ביותר במדינה, בעל עצמה ככלכלית רבה. ואילו העולם הזה היה אז, כמו היום, עיתון עני, שלא קיבל מעולם גרוש מאיש והוא חי וקיים בזכות קוראיו.